

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.02.1977, sp. zn. 1 Tz 13/77, ECLI:CZ:NS:1977:1.TZ.13.1977.1

Číslo: 29/1978

Právní věta: I. Při zjišťování, zda porušením nebo nesplněním důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce ve smyslu § 130 odst. 1 tr. zák. byla způsobena větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, je třeba vycházet ze skutečné hodnoty poškozeného majetku a nikoliv z jeho účetní zůstatkové hodnoty vypočtené podle zásad o vedení účetní evidence.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.02.1977

Spisová značka: 1 Tz 13/77

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Porušování povinnosti v provozu socialistické organizace

Předpisy: 140/1961 Sb. § 130 ods. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 29 I/1978 sb. rozh.

I. Při zjišťování, zda porušením nebo nesplněním důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce ve smyslu § 130 odst. 1 tr. zák. byla způsobena větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, je třeba vycházet ze skutečné hodnoty poškozeného majetku a nikoliv z jeho účetní zůstatkové hodnoty vypočtené podle zásad o vedení účetní evidence.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 28. 2. 1977 sp. zn. [1 Tz 13/77.](#))

Nejvyšší soud ČSR shledal, že rozsudkem okresního soudu v Kladně ze dne 22. července 1976 sp. zn. 1 T 680/76, jímž byl obviněný J. H. uznán vinným přečinem proti pracovní kázni podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. a odsouzen podle téhož zákonného ustanovení k trestu nápravného opatření v trvání 3 měsíců, přičemž z odměny za práci připadá 10 % státu, a v řízení, jež mu předcházelo, byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 314d odst. 2 tr. ř., vadný rozsudek zrušil a okresnímu prokurátorovi v Kladně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obžalobou okresního prokurátora v Kladně ze dne 1. 7. 1976 sp. zn. Pv 1283/75 byl J. H. stíhán pro trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 odst. 1 tr. zák. za to, že dne 20. 6. 1975 kolem 10.45 hod. jako předák vazačů břemen n. p. Potrubí Praha - závod Hospozín, okres Kladno, porušil své povinnosti tím, že připustil k vázání břemen na otočný jeřáb typu MB 40 nepovolané osoby, navíc se nepřesvědčil o váze břemene, a tak došlo k přetížení jeřábu, jeho havárii a pádu, při kterém byla na jeřábu způsobena škoda ve výši 11 000 Kčs a na střeše přípravný materiál, na kterou jeřáb padl, škoda ve výši 3000 Kčs.

Rozsudkem okresního soudu v Kladně ze dne 22. 7. 1976 sp. zn. 1 T 680/76 byl obviněný J. H. uznán vinným přečinem proti pracovní kázi podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. a odsouzen za to podle téhož zákonného ustanovení k trestu nápravného opatření v trvání 3 měsíců, přičemž z odměny za práci připadá 10 % státu. Vina obviněného byla shledána v tom, že jako předák vazačů břemen uvedeného dne a na uvedeném pracovišti zavinil havárii otočného jeřábu MB 40, při které byla poškozena střecha přípravný materiál a vznikla tím škoda ve výši 3000 Kčs. Vzhledem k tomu, že obviněný i okresní prokurátor se vzdali opravných prostředků, byl vyhotoven ve smyslu § 314d odst. 2 tr. ř. zjednodušený písemný rozsudek. Jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení, že na jeřábu MB 40 nemohla vzniknout žádná škoda, protože na základě klasifikace základních fondů byla již jeho zůstatková hodnota nulová.

Proti tomuto rozsudku podal ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona generální prokurátor ČSR. Především uvádí, že okresní soud pochybil, když vydal zjednodušený písemný rozsudek, ačkoliv pro tento postup nebyly dány zákonné podmínky. Ve věci nejednal samosoudce, ale tříčlenný senát. Proto byl porušen zákon v ustanovení § 314d odst. 2 a v ustanovení § 125 tr. ř. Dále bylo rozhodnuto na základě neúplně zjištěného skutkového stavu, neboť nebyla náležitě objasněna skutečná výše škody havarovaného otočného jeřábu MB 40. Zjištění výše této škody je nezbytné, neboť nelze vycházet z účetní hodnoty. Pro posuzování výše škody je třeba vycházet z reálné, skutečné hodnoty, neboť jeřáb, třebaže účetně byla vykazována jeho hodnota jako nulová, byl až do dne havárie stále v provozu a jeho užitná hodnota byla zachována. Pokud tato skutečná hodnota otočného jeřábu a skutečná škoda nebyla zjištěna, byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.

V závěru pak generální prokurátor ČSR navrhl, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a dále se postupovalo podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle ustanovení § 267 odst. 1 tr. ř. správnost napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a na podkladě výsledků veřejného zasedání dospěl k těmto závěrům:

Trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 odst. 1 tr. zák. se dopustí pachatel, který z nedbalosti poruší nebo nesplní důležitou povinnost svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce, zejména technologickou kázeň a způsobí tím poruchu v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace nebo větší škodu na majetku, který je v socialistickém vlastnictví. Jedním z následků trestného jednání je tedy větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví. Podle ustálené judikatury musí jít o majetkovou škodu převyšující v peněžitém vyjádření částku 5000 Kčs.

V daném případě podle obžaloby činila škoda na jeřábu 11 000 Kčs a na střeše přípravný, na kterou jeřáb spadl 3000 Kčs. Tento závěr obžaloby však nemá oporu ve výsledcích přípravného řízení.

Podle zprávy o vyšetření havárie jeřábu MB 40 ze dne 20. 6. 1975 (č. 1. 3) činila škoda na jeřábu 63 642 Kčs a na střeše přípravný cca 3000 Kčs. Svědek J. H. vedoucí ústředního skladu Hospozín n. p. Potrubí ve své výpovědi ze dne 18. 11. 1975 uvedl, že škoda činila částku 66 642 Kčs (č. 1. 18 p. v.).

Tato částka byla také uváděna jako škoda ve sdělení n. p. Potrubí, podepsaném svědkem J. H. ze dne 20. 6. 1975 (č. 1. 28). Svědek J. H. ve své výpovědi již však také uvedl, že dodatečně sdělí skutečnou zůstatkovou hodnotu, neboť podle klasifikace základních fondů z r. 1961, která je stále platná, by měla být zůstatková hodnota jeřábu nulová. Za tohoto stavu věci byl proto vyžádán znalecký posudek z oboru strojírenství a ekonomiky. Znalec ing. O. H. dospěl k závěru, že účetně byla hodnota jeřábu nulová. Dále však rozvedl, že hodnota kovového šrotu činila přibližně 15 000 Kčs a že n. p. Potrubí si ponechal některé vhodné součástky pro další použití; hodnota těchto součástí činila 4000 Kčs.

Svědka J. H. dne 28. 12. 1975 ve své další výpovědi potvrdil, že zůstatková hodnota jeřábu, u něhož došlo k havárii, byla nulová. Jedinou škodou je tedy podle tohoto svědka škoda na střeše přípravný materiál, tedy škoda ve výši 3000 Kčs.

Jestliže tedy obžaloba vyšla z předpokladu, že škoda na jeřábu činila 11 000 Kčs, zřejmě se opírá o znalecký posudek ing. O. H., pokud ten hodnotí cenu šrotu částkou 15 000 Kčs a dále uvádí, že hodnota součástí, které si podnik ponechal, je asi 4000 Kčs. To však v žádném případě nemůže být škodou vzniklou havárií jeřábu. Správně proto okresní soud ve svém rozhodnutí, třebaže není odůvodněno, nepřejímá z obžaloby hodnotu vyjádřenou částkou 11 000 Kčs jako škodu vzniklou při havárii. Naopak, to co znalec vypočítal, je skutečná zůstatková hodnota již havarovaného jeřábu.

Okresní soud však pochybil, když se spokojil s dosavadními výsledky dokazování, a to z hlediska, zda provedeným dokazováním byly objasněny všechny okolnosti důležité pro posouzení otázky viny a sám pak nepostupoval tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a to zejména v otázce výše způsobené škody. V právní teorii i praxi se škoda chápe jako újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy, nedojde-li k naturální restituci, napravitelná majetkovým plněním, především poskytnutím peněz. Tyto zásady okresní soud nerespektoval, když dospěl k závěru, že je nutné vycházet z účetní hodnoty. Jestliže by okresní soud chápal pojem škody tak, jak je shora uvedeno, a logicky vycházel z toho, že jeřáb musel mít skutečnou hodnotu již proto, že byl stále v provozu, že určitou hodnotu měl i jeřáb havarovaný, nemohl se spokojit s podaným znaleckým posudkem a toliko jej přečíst k důkazu v průběhu hlavního líčení. Znalecký posudek sám vzbuzuje pochybnosti o správnosti, neboť není jasný a úplný, když se zabývá jen účetní hodnotou havarovaného jeřábu MB 40. Bylo povinností soudu, aby znalce předvolal k hlavnímu líčení a pořádal jej o vysvětlení. Nebyly dány materiální podmínky pro postup podle ustanovení § 211 odst. 4 tr. ř. Pokud pak by znalec nemohl dát dostatečné vysvětlení, bylo nutno přibrat znalce nového.

Okresní soud však pochybil i v tom, že se spokojil s výsledky přípravného řízení a sám nepostupoval tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci i ohledně další škody, konkrétně tedy škody vzniklé na střeše přípravný materiál. Podle zprávy o vyšetření havárie jeřábu MB 40 ze dne 20. 6. 1975 (č. 1. 3) a podle výpovědi svědka J. H. (č. 1. 18) i podle sdělení n. p. Potrubí ze dne 20. 6. 1975 (č. 1. 28) činí tato škoda přibližně 3000 Kčs. To, co bylo zjištěno uvedenými důkazy, je nepřezkoumatelné. I když fotodokumentace založená ve spise do určité míry dává přehled o rozsahu poškození, nelze bez dalšího převzít závěr o výši škody. Povinnost zjišťovat skutečný stav věci, tedy postupovat tak, aby byla zjištěna objektivní pravda, měla vést orgány činné v trestním řízení a v neposlední radě okresní soud k tomu, aby přesně zjistil rozsah poškození a vyžádal si příslušné doklady o tom, jaká částka musela být vynaložena, aby střecha byla uvedena do původního stavu. Pokud by tyto doklady nebyly k dispozici, bylo nezbytné i pro posouzení této části způsobené škody provést důkaz znalcem z oboru stavebnictví a ekonomiky.

K dalšímu pochybení však došlo u všech orgánů činných v přípravném řízení, v tom, že bylo zcela přehlédnuto, že způsobení větší škody je jen jedním z následků jednání uvedeného v ustanovení § 130 odst. 1 tr. zák. Dalším možným následkem je i způsobení poruchy v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace. Ve věci však vůbec

nebylo zjišťováno, jaký nepříznivý účinek nastal, tedy zda např. nevznikla porucha tím, že ústřední sklad Hospozín n. p. Potrubí nesplnil termínovanou zakázku, zda nebyla vyřazena významná část zařízení z provozu, zda nedošlo k poruše v zásobování určitými výrobky atd. Přitom je třeba zdůraznit, že tento zákonný znak je dán i tehdy, když je znemožněno splnění třebas i jen dílčího úkolu konkrétní socialistické organizace.

Z dosud provedeného dokazování, zejména ze zápisu o vyšetřování Inspektorátu bezpečnosti práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze, z výpovědi obviněného, z výpovědi svědka J. H. a dalších svědků bylo zjištěno, že příčinou havárie jeřábu MB 40 byl špatný stav nebo špatné seřízení přetěžovacího zařízení, přetížení jeřábu a neoprávněná manipulace. Přenášené břemeno převyšovalo nosnost jeřábu o 35 %. Při dalším sklápění výložníku přetížení vzrůstalo a na místě, kde břemeno mělo být složeno, již byla převyšena nosnost o 60 %. Břemeno pak vázali s vědomím a souhlasem obviněného pracovníci jiného podniku, kteří k tomu nebyli oprávněni. Přetěžovací zařízení jeřábu nefungovalo a nebyl dán signál, že břemeno převyšuje dovolenou váhu. Obviněný jako předák vazačů byl řádně vyškolen a měl vazačský průkaz.

V čl. 82 bezpečnostních předpisů pro jeřábovou dopravu ČSN 270143 je stanoveno, že vázat a zavěšovat lze jen břemena známé hmotnosti, nepřevyšující nosnost zdvihacího zařízení s výjimkou zkušebních břemen. Není-li hmotnost břemene vyznačena nebo není-li známa, je nutno ji zjistit. Za hmotnost zavěšovaného břemena k nosnosti zdvihacího zařízení odpovídá vazač.

Obviněný J. H. však, jak ze shora uvedeného vyplývá, tuto povinnost svého zaměstnání nesplnil. Věděl, že nesplněním své povinnosti může porušit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nezpůsobí. Věděl jako školený vazač, že má povinnost sledovat hmotnost přenášeného břemene, věděl, že při přetížení může dojít k havárii, a přesto ponechal vázat břemena nekvalifikované osoby a nekontroloval jejich činnost, zejména nesledoval, zda neváží břemena těžší, než je dovoleno. Porušil tedy jednu z nejdůležitějších povinností svého zaměstnání, ač si musel být vědom, že při přetížení jeřábu a jeho havárii by mohlo dojít ke vzniku i větší škody na majetku v socialistickém

Přes tato zjištění, jak vyplývají z obsahu spisu, nelze však bez dalšího hodnotit i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, pokud by s ohledem na výsledky dokazování měl být obviněný uznán vinným. Jak již bylo uvedeno, i jiné příčiny než výlučně nedbalost obviněného vedly k havárii jeřábu. Jde zejména o stav na pracovišti, zvyklosti s vázáním břemen, nedostatek pracovníků, stav a kvalitu jeřábu, stav přetěžovacího zařízení atd. Tyto skutečnosti by mohli ovlivnit stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Aby to mohlo být posouzeno, je nezbytné ještě dokazování doplnit, a to alespoň výsledkem pracovníků Inspektorátu bezpečnosti práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze, kteří prováděli vyšetřování, nebo alespoň jedním z těchto pracovníků, kteří by se mohli k uvedeným okolnostem podrobněji vyjádřit.

Okresní soud v Kladně, poté co ve věci rozhodl, vydal zjednodušený písemný rozsudek. Zjednodušený písemný rozsudek, tedy rozsudek, který neobsahuje odůvodnění podle § 314d odst. 2 tr. ř. může vyhodnotit samosoudce v řízení o přečinu, jestliže po vyhlášení rozsudku se prokurátor a obviněný vzdají opravných prostředků. V případě obviněného J. H. však zákonné předpoklady pro tento postup nebyly dány, neboť řízení nekonal samosoudce ve smyslu § 314a odst. 1 tr. ř., ale senát, který podle § 314d odst. 2 tr. ř. nemůže postupovat.